

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuntien valtionosuuslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan kuntien valtionosuuslakia muutettavaksi siten, että lakiin lisätään säännös, jonka mukaan kunnalle vuonna 2009 myönnettävää yleistä valtionosuutta lisätään tai vähennetään vuoden 2009 verotuksessa toteutettavan työn verotuksen keventämisen ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korottamisen kunnan tuloihin aiheuttamien muutosten tasoittamiseksi. Yleisen valtionosuuden lisäys tai vähennys tehdään sen jälkeen kun mainittujen toimen-

piteiden aiheuttamat kuntien verotulojen menetykset on kokonaisuutena kompensoitu kunnille yhtä suurina asukaskohtaisina sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien lisäyksinä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2009 alusta ja sitä sovellettaisiin myönnettäessä yleistä valtionosuutta vuodeksi 2009.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtio on päättänyt verotuksen keventämisestä vuonna 2009. Verotuksen keventäminen vähentää kuntien verotuloja. Matti Vanhasen II hallituksen hallitusohjelman mukaan mahdolliset muutokset kuntien veropohjassa kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

Edellä mainitut verotulojen menetykset kompensoidaan kunnille korottamalla sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusprosenttia 2,34 prosenttiyksiköllä vuodesta 2009 siten kuin hallituksen esityksessä Eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta (HE 111/2008 vp.) ehdotetaan säädettäväksi. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet kasvavat tämän johdosta 374 miljoonalla eurolla. Tämä valtionosuuden korotus kompensoi kuntasektorille kokonaistasolla verotulojen menetykset. Kompensaatiossa on otettu huomioon työn veronkevennys ja siihen liittyvä inflaatiotarkistus (143 miljoonaa euroa), vanhan valtionverotuksen ansiotulovähennyksen muuttaminen työtulovähennykseksi (93 miljoonaa euroa), eläketulon veronkevennys (131 miljoonaa euroa), kotitalousvähennyksen korotus (24 miljoonaa euroa) sekä matkakuluvähennyksen omavastuun korotus (—17 miljoonaa euroa).

Kunnille työn verotuksen keventämisestä aiheutuvat verotulojen menetykset ovat yhteensä 236 miljoonaa euroa ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korotuksista aiheutuvat verotulojen menetykset ovat yhteensä 131 miljoonaa euroa. Tästä verotuksen keventämisestä aiheutuvat kuntien verotulojen menetykset ovat siten vuodesta 2009 yhteensä 367 miljoonaa euroa. Euromäärässä ei ole otettu huomioon edellä mainittuja kotitalousvähennyksen ja matkakulun omavastuun korotuksia.

Koska sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien korotus kohdistuu kaikkiin kuntiin asukaskohtaisesti yhtä suurena euromääränä, korotus ei kuntakohtaisesti vastaa kunnille vuoden 2009 alusta aiheutuvia verotulojen menetyksiä. Joillakin kunnilla valtionosuuskompensatio muodostuu verotulojen

menetyksiä suuremmaksi, kun taas toisilla verotulojen menetykset voivat olla huomattavastikin valtionosuuksien kautta saatavia kompensatioita suuremmat.

Edellä todetun vuoksi esityksessä ehdotetaan, että niitä kuntien tulojen muutoksia, jotka aiheutuvat verotulomenetysten kompensoinnista korottamalla valtionosuuksia, tasataan lisäämällä tai vähentämällä kuntien yleistä valtionosuutta. Tämä tasaus ehdotetaan tehtäväksi siten, että tulojen muutokset olisivat käytettävissä olevilla laskentatiedoilla kuntatasolla mahdollisimman pienet vuoden 2009 laskentatietoihin verrattuna. Yleiseen valtionosuuteen tehtävät muutokset laskettaisiin veromenetysten osalta soveltamalla vuoden 2007 verotustietoja sekä vuoden 2008 valtionosuusprosenttia ja asukaslukua. Kompensatio olisi lopullinen, eikä sitä tarkistettaisi vuoden 2009 lopullisen verotuksen mukaiseksi.

Yleiseen valtionosuuteen tehtävistä korjauksista ehdotetaan säädettäväksi lisäämällä kuntien valtionosuuslakiin (1147/1996) uusi 12 c §. Käytännössä yleisen valtionosuuden lisäys ja vähennys laskettaisiin seuraavasti. Jos kunnan verotulojen menetys on suurempi kuin 69,2 euroa asukasta kohden, lisätään kunnan yleistä valtionosuutta asukasta kohden euromäärällä, joka saadaan vähentämällä asukaskohtaisesta verotulojen menetyksestä 69,2 euroa asukasta kohden. Jos kunnan verotulojen menetys on pienempi kuin 69,2 euroa asukasta kohden, vähennetään kunnan yleisestä valtionosuudesta asukasta kohden euromäärä, joka saadaan vähentämällä 69,2 eurosta kunnan verotulojen menetys asukasta kohden.

Edellä mainittu 69,2 euroa asukasta kohden on laskettu kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksiin verotulojen menetysten kompensoimiseksi tehtävän korotuksen pohjalta ja se vastaa suuruudeltaan edellä mainittuja kunnille työn verotuksen keventämisestä ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korotuksista aiheutuvia yhteensä 367 miljoonan euron verotulojen menetyksiä.

Yleisen valtionosuuden yhteenlasketut lisäykset ja vähennykset olisivat koko maan tasolla yhtä suuret.

Yleiseen valtionosuuteen esityksessä tehtäväksi ehdotetut korjaukerät myönnettäisiin ja maksettaisiin osana yleistä valtionosuutta. Yleinen valtionosuus vuodelle 2009 myönnetään joulukuussa 2008 ja valtionosuudet maksetaan kuukausittain yhtä suurina erinä.

2 Esityksen vaikutukset

Koska yleiseen valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset olisivat koko maan tasolla yhteen laskettuina yhtä suuret, esitys ei vaikuttaisi yleisen valtionosuuden kokonaismäärään eikä valtion ja kuntien väliseen kustannustenjakoon.

Yleiseen valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset olisivat yhteensä noin 30 miljoonaa euroa. Nämä korjaukerät liitetään yleisen valtionosuuden laskelmaan viimeisenä eränä ja ne eivät siten vaikuta yleisen valtionosuuden muihin laskentaperusteisiin, kuten esimerkiksi yleiseen valtionosuuteen syrjäisyyden perusteella tehtävään korotukseen.

Yleiseen valtionosuuteen kunnittain tehtävä korjaus perustuu laskelmaan verotulojen vähenemisestä kunnittain ja kunkin kunnan saamaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden lisäykseen.

Ehdotettua lakia sovellettaisiin vuonna 2009. Kunnille aiheutuvia verotulojen mene-

tysten kompensoimista vuoden 2009 jälkeen selvitetään valmisteilla olevassa valtionosuusuudistuksessa, jonka on tarkoitus tulla voimaan vuoden 2010 alusta.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmistelu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Esitysehdoituksesta on kuultu Suomen Kuntaliittoa. Suomen Kuntaliitto hyväksyy ratkaisun vuoden 2009 osalta.

4 Riippuvuus muista esityksistä

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitys liittyy eduskunnalle erikseen annettuun hallituksen esitykseen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta (HE 111/2008 vp.).

5 Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan vuoden 2009 alusta ja sitä sovellettaisiin myönnettävässä yleistä valtionosuutta vuodeksi 2009.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

kuntien valtionosuuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään 20 päivänä joulukuuta 1996 annettuun kuntien valtionosuuslakiin (1147/1996) uusi 12 c § seuraavasti:

12 c §

Vuonna 2009 toteutettavien veronkevennysten huomioon ottaminen valtionosuuksissa

Vuoden 2009 verotuksessa toteutettavan työn verotuksen keventämisen ja kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen korottamisen aiheuttamat verotulojen menetykset korvataan kunnille ensisijaisesti lisäämällä kunnille sosiaali- ja terveydenhuoltoon myönnettäviä valtionosuuksia siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta annetussa laissa (/2008) säädetään.

Jos 1 momentissa tarkoitetun valtionosuuden lisäyksen jälkeen kunnan verotulojen menetys on suurempi kuin 69,2 euroa asukasta kohden, lisätään kunnan yleistä valtionosuutta asukasta kohden euromäärällä, joka saadaan vähentämällä asukaskohtaisesta

verotulojen menetyksestä 69,2 euroa asukasta kohden. Jos kunnan verotulojen menetys on pienempi kuin 69,2 euroa asukasta kohden, vähennetään kunnan yleisestä valtionosuudesta asukasta kohden euromäärä, joka saadaan vähentämällä 69,2 eurosta kunnan verotulojen menetys asukasta kohden. Yleisen valtionosuuden yhteenlasketut lisäykset ja vähennykset ovat koko maan tasolla yhtä suuret. Yleisen valtionosuuden muutosta laskettaessa sovelletaan vuoden 2007 verotustietoja sekä vuoden 2008 veroprosenttia ja asukaslukua.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2009.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 7 päivänä marraskuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Hallinto- ja kuntaministeri *Mari Kiviniemi*